

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institvtionvm// Ad Vniversvm// Ivs Pontificivm, Sive//
Canonicvm, Libri Qvatvor**

Lancellotti, Giovanni Paolo

Basileae, 1566

xv. Qui matrimoniu[m] accusare possunt, vel contra illud testificari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61756](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61756)

gitimi habeantur, & in bona paterna hæreditario iure succedant. Idem iuris erit, si in conspectu quidem Ecclesiæ cōtraxerint, sed impedimentum ambo nouerint.

Sacerdos contemnens constitutiones Ecclesiæ punitur pro qualitate culpæ, & clandestina matrimonia, si publicentur, recipit Ecclesiæ. h. d.

a d. cap. cum inhibito. §. fin. extr. co. tit.

Sanè^a si parochialis sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit, per triennium ab officio suspendendus erit: grauius etiam puniendus, si culpæ qualitas postulauerit. Verum (vt supra indicauimus) si cōtrahentes clandestina matrimonia publicare uoluerint, nisi alia causa impediatur, ab Ecclesia recipienda sunt, tanquam à principio in Ecclesiæ conspectu cōtracta.

QVI MATRIMONIUM
accusare possunt, vel contra illud testificari,

TITVLVS XV.

Non admittitur ad accusandum matrimonium, qui tempore denunciationis siluit, nisi iuret de calumnia, & quod post denunciationem cognouit, quæ obiecturus est, & negligentia auctoris mei non intelligitur esse mea. h. d.

b cap. cum in tua. §. alioquin. e. tra. eod. tit.

Non tamen quocumque, aut indistinctè omnes ad matrimonium impugnandum admittendi erunt. Nam si quis tempore factæ à sacerdote denunciationis^b in ipsa diocesi

si constitutus, nihil contra matrimonium dixerit, eiuem mox coniunctos impetere minimè cōcedendum erit, nisi proprio firmauerit iuramento, quod ea, quæ obiecturus est, postea didicerit, quodque ad accusandum dolo non proficiat: quo casu etiam si, quod obiecturus est, ab illis didicisset, qui denunciationis tēpore siluerunt, claudi nō debet ei accusandi aditus: quoniam, etsi ab impetitione huiusmodi, culpa ex tali silentio contracta, auctores excludat, iste tamen, qui culpa caret, amoueri non debet.

Ex causa etiam post denunciationem potest quis matrimonium accusare. h. d.

Idem iuris erit^c, si tēpore denunciationis, vel extra diocesim commorabatur, vel aliàs denunciatio ad eius notitiam peruenire non potuit: vtputà, si nimie infirmitatis feruore laborans, mentis non erat compos, vel in annis tam teneris constitutus erat, vt ad talium rerum perceptionem eius ætas sufficere nō valeret, siue alia legitima causa fuerit impeditus.

Ad accusandum matrimonium, non ex causa delicti, soli coniuges admittuntur. h. d.

Sed nec omnes ad accusationem, testimoniūve dicendū admitti debēt: nam si de tali impedimento agendū sit, quod neque coniugū in se delictum cōtineat, nec ob id matrimonium dissol-

c cap. cum in tua. §. supra quo. extra. eod. tit.

dissolui cuiusquam interfit, præterquam ipsorum coniugū (vtpatā, si erratum in conditione status fuerit, vel si mulier ita sit arcta, vt cognosci non possit, vel vir ita frigidus, vt coire nequeat) soli ipsi coniuges admittentur.

Ad accusandum matrimonium ex causa delicti, omnes admittuntur, sed potissimum cōiuniores, antiquiores, & honestiores. h. d.

Quòd si delictum contineat, vt, quia aliqui in gradu verito, vel contraxisse, vel contrahere velle dicantur, tunc quilibet quidem ad accusandum recipitur: sed omnium maximè parètes, & si ij desint, proximiores, id est, soror, frater, patruus, auunculus, amita, matertera, eorūque descendentes. Quòd si pgenies tota defecerit^b, ab antiquioribus, & honestioribus, quibus eadem propinquitatis nota verisimiliter esse debeat, accusatio, testimoniūve recipi poterit. Idèd autem omnium maximè parentes, & coniunctiores admittuntur, quoniā vnusquisque suam genealogiam cū testibus & chartis, tum verò ex recitatione maiorum scire laborat. Nulli igitur decentius admitti debent, quàm qui melius sciūt.

Speciale est in causa matrimonij, quòd pater admittitur in causa filij, & è contrā. Et testimonium parentum interdum non debet admitti, ubi est disparitas inter coniuges. h. d.

Quòd^c autem legitur, pater

non recipiatur in causa filij, nec filius in causa patris, in criminalibus causis & contractibus sibi locum vèdicat. In matrimonio verò coniungendo & impediendo, ex ipsius coniugij prærogatiua, & quia fauorabilis res est, congruè admittuntur. Vbi tamen^d alter coniugum diuitijs, honore, nobilitate, & potentia superior esset, testimonium illius, qui parens esset inferioris, adèd suspectum redditur, vt illud nullo modo sit admittèdū: cū parentes filiorū incrementum, & honorem affectare proculdubio comperiantur.

Quales esse, & qualiter iurare debent testes super consanguinitate. h. d.

Quoties^e ergo aliqui propter cognationē propinquitatis separari peruntur, duobus vel tribus eiusdem consanguinitatis testibus adhibitis, vel totidem senioribus & melioribus eiusdem loci, id debet legitimè cōprobari. Testium autem examinatio in hac causa duplicis interuentu iuramenti fieri debet: vt iurent scilicet, & se non priuato odio, neque amicitia, nec alicuius propriij commodi intuitu, ad hoc iurandum inductos: & sicut ipsi dicunt, rei veritatem à maioribus accepisse, & se credere ita esse.

Probatio matrimonialis impedimenti non potest reprobari. h. d.

Præstitis^f autem iuramentis, & impedimento matrimo-

m 2

^d capit. super eo. extr. de testib.

^e cap. quoties. extra. de testib.

^f capit. iuravit. extr. de probat.

^a capit. uideatur. ext. eo. tit.

^b can. 1. cum palea sequ. 75. q. 6.

^c capit. uideatur. §. quòd uerò. extra. eo. tit.

nij legitimè probato, si quis contra præcedentem probationem partibus publicatam, quæ si matrimonium impediri iure non valeat, probare velit, audiendus non erit, sed priori standum erit probationi.

DE DIVORTIIS,

TITVLVS XVI.

Diuortium est dissolutio matrimonij. Et separatio thori potest appellari diuortium. hoc dicit.

¶ cano. 1. in gloss. 32. q. 7. & gloss. 2. in can. omne. 27. q. 2

Diuortium est dissolutio matrimonij, quæ utroque viuentis coniuge contingit. Sed & simplicem thori separationem diuortium non malè appellamus.

Matrimonium regulariter dissolui non potest, & nisi sequuta sit copula, soluitur per ingressum monasterij, ita ut remanens in secundo possit alteri liberè nubere. h. d.

¶ cap. ex parte. §. nos autem. extra de conuers. coniuga.

Sciendum est igitur legitimè contractum matrimonium dissolui non posse, quippe à Deo coniuncti ab homine separari nec debent, nec valent: si tamè alter coniugum^b, qui per verba contraxit de præsentibus, copula non secuta, sese ad obseruantiam regularem voluerit astringere, poterit id altero etiam in consilio efficere: & ei, qui in seculo remanere voluerit, alteri se iungere permittendum erit. nec cauari poterit religionem ingressus, se falsa ad id causa inductum, putà quòd coniugem lepra p-

cessam crediderit, & ob id eius abominatus complexus fuerit, cum & sine causa id ipsum facere potuerit.

Dicenti se uelle ingredi religionem, est certum tempus præfigendum, intra quod uel ingrediatur, uel ad uxorem redeat. h. d.

Ei^c autem qui se ad religionem transire uelle dicitur, certum est præfigendum tempus, intra quod legitimè caueat, quod aut ad religionem se transferet, vel redibit ad coniugem.

Reddit rationem cur non secuta copula per religionis ingressum matrimonium dissoluitur. h. d.

Neque mirum uideri debet, quòd post legitimè de præsentibus præstitum consensum, carnis non secuta commistione^d, alter coniugum etiam altero inuito ad vitam regularem transitum facere valeat: quia cum nondum una caro effecti sint, satis probabiliter, uno ad Deum transeunte, alter in seculo remanere poterit.

Per sacri ordinis susceptionem non dissoluitur matrimonium, etiam non consummatum. hoc dicit.

Diuersum statuitur, si quis posthabito Canonico religionis ingressu, post aliquam per verba de præsentibus desponsatam, sacros ordines susceperit: quam enim uotum per sacri susceptionem ordinis firmatum, ad impediendum matrimonium futurum, ac dirimendum potest

cap. ex publico. extra de conuers. coniuga.

cap. 2. extra de conuers. coniuga.